



European Union
EXTERNAL ACTION

ESVD **Pregled**



ESVD Pregled

Predgovor

“ U ispunjavanju njegovog mandata, visokom predstavniku pomaže Europska služba za vanjsko djelovanje “

Članak 27.stavak 3. UEU-a

Kao dio političke odluke koja nam je omogućila osnivanje ESVD-a, pozvana sam preispitati rad službe i dostaviti izvješće na ljeto 2013.

U tom se trenutku to činilo daleko. Bili smo na početku posla i pokušali shvatiti što treba učiniti.

Unatoč dužini pregovora o Ustavu i Ugovoru iz Lisabona, nije se počelo raditi na tome da ESVD postane stvarnost – djelomično zbog pravne i političke nesigurnosti.

O tim bi se prvim danima moglo mnogo pisati – ali i o iznimnim događajima koji su se dogodili otkad smo počeli graditi službu i koji su nekoliko riječi iz Ugovora iz Lisabona pretvorili u globalnu vanjskopolitičku službu s 3400 zaposlenih i 139 delegacija. Usporedila bih to sa zrakoplovom koji pokušava poletjeti dok mu još pričvršćuju krila. Bilo je mnogo institucionalnih izazova, a ponekad i bitaka. Različite ideje o tome kako bi služba trebala funkcionirati i koji bi učinak trebala imati na postojeće institucije uzrokovale su teško donošenje odluka i ponekad izgubljene prilike.

Ljude koji su se pridružili toj novostvorenoj službi dočekali su veliki izazovi. Delegacije na terenu morale su se preko noći preustrojiti i preuzeti nove uloge bez dodatnih sredstava i bez konsolidiranih uputa ili savjeta. Za zaposlenike u Bruxellesu uslijedilo je razdoblje nesigurnosti o njihovoj ulozi u novoj organizaciji i o tome kako će se oni uklopiti u tu novu kulturu. Diplomati država članica suočili su se s izazovom preuzimanja novih obveza i očekivanja.

Jednom riječju, bilo je teško.

Unatoč tom teškom početku, očekivanja su bila velika, svijet nije želio čekati uspostavljanje službe a izazovi u našem susjedstvu i šire zahtijevali su europski odgovor. Sve to u situaciji gospodarske krize koja je otežavala ulaganja u osnivanje nove službe.

U ovom su pregledu opisane neke od naučenih lekcija. Nastojali smo najbolje iskoristiti skromna financijska sredstva – i istovremeno ispuniti očekivanja da bi EU trebala podržati napredak prema demokraciji i blagostanju u državama kao što su Libija i Somalija, Irak i Afganistan, Mali i Mjanmar/Burma.

Mi krećemo od uvjerenja da Europa ima posebnu ulogu u današnjem svijetu. Naša novija povijest podsjeća nas na strahote sukoba i tiranije i pokazuje nam da se nakon uklanjanja tih strahota mogu stvoriti otvorena društva blagostanja. Oni koji se bore za pravdu i demokraciju najčešće izražavaju sljedeću želju: „Želimo slobode koje vi imate: pomognite nam da ih ostvarimo“. Ne treba podcijeniti povjerenje koje su nam ljudi diljem svijeta spremni ukazati. To je velika prednost. Međutim, to nije jedini razlog angažmana u trećim zemljama. Gruba je istina koju ne smijemo zanemariti da sukobi koji su tisuće milja udaljeni od naših granica mogu ugroziti naše interese, a širenje mira, blagostanja i demokracije koristi Europi.

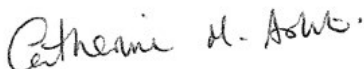
Ponosna sam na ono što smo do sada ostvarili. Uz potporu država članica u Vijeću, Europske komisije i Europskog parlamenta, ESVD se razvio u modernu i operativnu vanjskopolitičku službu koja je opremljena za promicanje interesa i vrijednosti EU-a u našim odnosima s ostatkom svijeta. Iako je pred nama još mnogo posla, koristi sveobuhvatnog pristupa vidljive su na Balkanu, Bliskom istoku i Sjevernoj Africi, krizama u Africi, u potpori tranziciji u Mjnamaru/Burmi te u mnogim drugim dijelovima svijeta.

Uloga Europe u svijetu jedan je od najvećih izazova u 21. stoljeću. ESVD je samo jedan dio europskog odgovora na taj globalni izazov. Nastojimo surađivati s državama članicama, a ne zamijeniti važan posao koji one odrađuju. Dodana vrijednost ESVD-a jest u tome što je on više od ministarstva vanjskih poslova – u njemu su kombinirani elementi ministarstva razvoja i ministarstva obrane. ESVD može biti katalizator koji spaja vanjsku politiku država članica i jača položaj EU-a u svijetu.

U ovom se pregledu govori o onome što funkcionira i onome što ne funkcionira. Utvrđuju se kratkoročna i srednjoročna pitanja i daju preporuke Vijeću, Komisiji i Parlamentu. Iako popis pitanja o kojima se govori u ovom izvješću nije iscrpan i definitivno postoji prostora za još dobrih ideja, vjerujemo da su svi ovi prijedlozi važni i nužni.

Mnogi su doprinijeli svojim idejama i stajalištima – delegacije diljem svijeta, osoblje u Bruxellesu, Komisija, Vijeće, države članice, Europski parlament, trustovi mozgova, NVO-ovi i pojedinci. Zahvaljujem vam svima. U ovo izvješće nismo mogli uključiti sve ideje – ovdje se nalaze pitanja na koja bi se trebalo usredotočiti sada. Kvaliteta osoblja ESVD-a i misija ZVSP-a bili su od ključne važnosti za napredak ostvaren u posljednjih nekoliko mjeseci. Zahvaljujem svima na njihovoj potpori i stručnosti u ova teška vremena, posebno onima koji rade u teškim i opasnim okruženjima daleko od kuće.

U nadolazećim mjesecima treba razmisliti o promjenama koje smatram da treba uvesti. Ako ovaj pregled iskoristimo kako bismo uspostavili čvrste temelje službe, onda će visoka predstavnica/potpredsjednica i služba u budućnosti biti učinkovitiji.



Catherine Ashton

srpanj
2013.

ESVD

U ovom je pregledu važno voditi računa o svrsi ESVD-a i o onome što podrazumijevamo pod europskom vanjskom politikom za razliku od pojedinačnih vanjskih politika država članica. To je nešto novo i jedinstveno što spaja sve politike i vidove zajedničkog djelovanja EU-a i omogućuje naglasak na izgradnji utjecaja i ostvarivanju rezultata u cijelom svijetu u cilju promicanja vrijednosti i interesa EU-a. ESVD nije europsko ministarstvo vanjskih poslova koje bi trebalo zamijeniti ministarstva država članica. Niti je to odjel za vanjsku politiku Glavnog tajništva Vijeća ili moderna verzija bivše Glavne uprave za vanjske odnose Komisije s dodatnim zadaćama i nadležnostima za ZVSP. Na temelju glavne ideje sveobuhvatnog pristupa, glavne su prednosti ESVD-a sljedeće:

- globalna pokrivenost svih zemljopisnih i tematskih područja zahvaljujući mreži od 139 delegacija EU-a koje predstavljaju EU u 163 treće zemlje i u međunarodnim institucijama. Na više od 70 mjesta gdje EU ima delegaciju zastupljeno je manje od 10 država članica, a u 50 zemalja ima manje od 5 država članica. EU zajedno čini najveće gospodarstvo na svijetu s više od pola milijarde ljudi. U današnjem su svijetu važni veličina i snaga: EU zajedno može ostvariti ono što niti jedna država članica samostalno ne može ostvariti:
- sposobnost snažne uključenosti u potporu glavnih prioriteta politika, posebno u susjedstvu, na jugu i na istoku gdje EU ima utjecaj i mogućnost promicati i ostvarivati promjene
- sve bliža partnerstva s nacionalnim diplomatskim službama država članica, u Bruxellesu i trećim zemljama, što je od ključne važnosti za djelotvornu podjelu rada i učinkovito korištenje resursa.

ESVD osigurava učinkovito i pravovremeno djelovanje vanjske politike EU-a putem globalne mreže delegacija EU-a, struktura upravljanja krizama i misija ZVSP-a. ESVD bi istovremeno trebao omogućiti snažnu i učinkovitu koordinaciju vanjske politike EU-a, uključujući trgovinu, razvoj i druga globalna pitanja kao što su energetska sigurnost, klimatske promjene i migracije. Delegacije EU-a operativna su grana službe koja surađuje s nacionalnim veleposlanstvima država članica u trećim zemljama i multilateralnim forumima na temelju povjerenja, suradnje i podjele tereta u svim poljima.

Osnivanjem Službe postali su jasniji ključni elementi vanjske politike EU-a. Na početku mandata visoka predstavnica/potpredsjednica odredila je tri prioriteta: (a) osnivanje Službe; (b) susjedstvo; i (c) strateški partneri. Iz prve dvije godine rada službe proizašla su tri glavna elementa vanjske politike EU-a: (I) susjedstvo gdje EU ima na raspolaganju sve politike i instrumente za ostvarivanje dugotrajnih promjena; (II) sveobuhvatan pristup – koji EU čini jedinstvenim po tome što se može pozabaviti svim vidovima vanjske politike i (III) ona međunarodna pitanja u kojima nam samo zajednička snaga EU-a omogućuje da igramo vodeću ulogu u današnjem globaliziranom svijetu.

ESVD pomaže visokoj predstavnici u provedbi Zajedničke vanjske i sigurnosne politike i osiguravanja dosljednosti vanjskih odnosa Unije, u okviru njezinih uloga predsjedateljice Vijeća za vanjske poslove i Potpredsjednice Komisije. Nadalje, ESVD pruža potporu predsjedniku Europskog vijeća, predsjedniku Europske komisije i drugim povjerenicima u njihovu radu na vanjskim odnosima (uključujući pripremu dokumenata o politikama, informativnih spisa i pripremu sastanaka na vrhu i drugih sastanaka i posjeta na visokoj razini). ESVD održava snažnu suradnju s Europskim parlamentom putem izjave o političkoj odgovornosti i u okviru potpore koju delegacije EU-a pružaju zastupnicima u Parlamentu za vrijeme putovanja.

I. USTROJSTVO ESVD-a

U ovom dijelu pregleda usredotočit ćemo se na ustrojstvo službe. Organigram od 1. siječnja 2011. pripremljen je za početnu fazu i u njemu se odražava činjenica da je služba stvorena na temelju postojećih resursa kao i nove zadaće koje će ona morati izvršavati u okviru spajanja prethodnih uloga Komisije, Tajništva Vijeća i šestomjesečnog predsjedništva Vijeća u području ZVSP-a, ZSOP-a i vanjskih odnosa. Sada kada je služba osnovana i funkcionalna, na temelju prethodnih iskustava moguće je predložiti neke promjene. Na nekim se područjima već počelo raditi, primjerice, na prepoznavanju potreba u delegacijama diljem svijeta i upućivanjem djelatnika iz sjedišta u delegacije.

Ustrojstvo ESVD-a

Postojeće ustrojstvo sjedišta ESVD-a dogovoreno je početkom 2011. i proizlazi iz članka 4. Odluke o ESVD-u. Rukovodstvo službe čine četiri člana Upravnog odbora (Izvršni glavni tajnik, glavni izvršni dužnosnik i dva zamjenika glavnog tajnika), osam direktora s posebnim zemljopisnim i tematskim nadležnostima, glavni direktor vojnog stožera EU-a i direktori drugih odjela ZVSP-a koji izravno odgovaraju Visokoj predstavnici.

Upravni odbor

ESVD je osnovan je grupnim premještanjem osoblja iz Komisije i Tajništva Vijeća (Prilog I. Odluci o ESVD-u) uz dodatak od nekoliko novih radnih mjesta, čime se omogućilo zapošljavanje nacionalnih diplomata iz država članica. To je donijelo složene izazove kombiniranja različitih tradicija i ustrojstvenih kultura uz tešku zadaću i tekuće međuinstitucionalne pregovore u vezi s osnivanjem službe. Iz tog razloga je u fazi osnivanja ESVD imao snažan i iskusan tim viših dužnosnika na rukovodećim mjestima, uključujući dvije vodeće funkcije – izvršnog glavnog tajnika i glavnog izvršnog dužnosnika, kojima su potporu pružala dva zamjenika glavnog tajnika. Svaki od njih imao je svoje odgovornosti, ali su zajedno osiguravali globalnu pokrivenost svih ključnih političkih, gospodarskih i međuinstitucionalnih pitanja.

U sljedećoj fazi ESVD-a neće biti nužno zadržati oba radna mjesta. Oba sadašnja nositelja funkcija slažu se da bi u budućnosti trebalo spojiti te uloge u ulogu jednog glavnog tajnika (kojem će, prema potrebi, u pitanjima resursa i organizacije potporu pružati direktor za upravu). Glavni tajnik trebao bi i dalje imati dva zamjenika kako bi se osigurala globalna pokrivenost u skladu s potrebama organizacije.

Uprave

Struktura odabrana za početnu fazu – uprave podijeljene prema zemljopisnom području i temama – bila je logičan izbor. Međutim, u nekim slučajevima moguće je spojiti radna mjesta kada se isprazne, kao na primjer kada su različita zemljopisna područja obuhvaćena istim instrumentima politike.

Oko 70% zaposlenika stiglo je kao dio grupnog premještaja s već postojećim stupnjevima u hijerarhiji što je utjecalo na mogućnosti nove organizacije posla. Države članice imale su velika očekivanja u odnosu na svoju ulogu u pogledu pribavljanja dodatnog osoblja, osobito na višim položajima u hijerarhiji.

U organigramu se odražava ta situacija. Međutim, jasno je da bi buduće ustrojstvo trebalo biti drugačije. ESVD je već u proračunu za 2014. predložio smanjenje broja rukovodećih radnih mjesta [AD15/16] za 11. Ima prostora za daljnja smanjenja. Međutim, potrebno je napraviti i preraspodjelu radnih mjesta u cilju jačanja transverzalnih funkcija kao što je planiranje politika te otvoriti radna mjesta na kratkoročne ugovore kako bi se pomoglo službi u uređenju neregularnog posebnih predstavnika Europske unije. U sljedećem je mandatu stoga potrebno smanjiti broj Uprava i veće odgovornosti prenijeti na radna mjesta direktora. To je potrebno provesti istovremeno kada i gore opisanu reformu Upravnog odbora.

Posebni predstavnici EU-a (PPEU-ovi)

Sadašnji status PPEU-ova nakon Ugovora iz Lisabona predstavlja anomaliju. Ta je radna mjesta izvorno otvorilo Vijeće u vezi s posebnim kriznim situacijama kada nije postojao ESVD i kada su u svijetu postojale samo delegacije Komisije. Ugovorom iz Lisabona u nadležnost visoke predstavnice/potpredsjednice stavljena je mreža od 139 delegacije EU-a (članak 221.), koja predstavlja Uniju u cjelini. U trenutku osnivanja ESVD-a, PPEU-ovi nisu bili dobro povezani s delegacijama ili središnjim službama jer su se nalazili u posebnim zgradama te su uglavnom bili povezani s državama članicama putem Političkog i sigurnosnog odbora. Iako

se to značajno promijenilo, potrebno je učiniti više kako bi se osigurala provedba članka 33. UEU-a u smislu da PPEU-ovi postanu sastavni dio ESVD-a. Trenutno postoji 12 PPEU-ova, uključujući 8 u Bruxellesu i 4 u zemljama ili regijama u kojima djeluju. Ukupan proračun PPEU-ova i njihova osoblja od 200 političkih savjetnika i administrativnih radnika u 2012. iznosio je 28 milijuna EUR. Postojeći PPEU-ovi trebali bi biti potpuno integrirani u ESVD, ali putem Političkog i sigurnosnog odbora zadržati vezu s državama članicama. To, međutim, podrazumijeva premještanje njihovih zaposlenika i preusmjeravanje s njima povezanih proračuna u ESVD. Na taj će se način omogućiti uštede s obzirom na razinu plaće (svi PPEU-ovi još uvijek pripadaju u razred AD16 unatoč prijedlogu ESVD-a da se razred smanji na AD14.

U svakom slučaju, bit će važno za ESVD da bude fleksibilan i da više dužnosnike zapošljava prema potrebi na određeno vrijeme (posebne predstavnike, koordinate ili izaslanike EU-a) za obavljanje određenih misija.

Strukture za upravljanje krizama

Civilne i vojne misije EU-a vrlo su cijenjene. Iako one djeluju u okviru različitih mandata, još ima prostora za poboljšanje koordinacije. Trenutačno je aktivno 16 misija i operacija u kojima sudjeluje više od 7000 članova vojnog ili civilnog osoblja. Od tih 16 misija, 12 ih je civilnih, a 4 vojnih. U svrhu budućeg razvoja sveobuhvatnog pristupa sprječavanju kriza i upravljanju krizama, potrebno je osigurati bolju integraciju tih struktura u rad ESVD-a. To uključuje učinkovitiju koordinaciju na terenu između različitih misija, delegacija, PPEU-ova i partnera.

U svrhu razvoja koordiniranijeg pristupa, imenovan je direktor s posebnom zadaćom odgovora na krize te je osnovana nova situacijska soba aktivna 24 sata dnevno – u kojoj su spojene odgovornosti „nadzornika“ i funkcije nadzora otvorenog koda SitCena koje su bile 24-satne službe, te su se na taj način bolje iskoristila sredstva.

Taj se pristup odražava u nedavnom osnivanju Centra za reakcije u hitnim slučajevima Komisije koji djeluje 24 sata dnevno i u kojem su spojene civilna zaštita i humanitarna pomoć. Međutim, financijska sredstva EU-a još bi se bolje iskoristila kada bi se sve sposobnosti za rješavanje kriza aktivne 24 sata dnevno ujedinile u jednu službu EU-a. U tu svrhu sam predložila da bi se Situacijska soba ESVD-a trebala spojiti sa Centrom za reakcije u hitnim slučajevima Komisije i tako stvoriti jedinstveni EU-ov Centar za reakcije u hitnim slučajevima, što donosi uštede i čime se izbjegava udvostručavanje.

Odbor za upravljanje krizama kojim predsjedava izvršni glavni tajnik i redovni sastanci platforme za krize koordiniraju odgovore institucija EU-a na krizne situacije, na primjer u Maliju, Srednjoafričkoj Republici, Siriji, Jemenu i Libiji. To znači da se službe nadležne za određena zemljopisna područja sastaju s Komisijom i odjelima ESVD-a odgovornima za sprječavanje sukoba, odgovor na krize, izgradnju mira, financijsku pomoć, uključujući humanitarnu pomoć te, ako je prikladno, sigurnosnu politiku i ZVSP.

U skladu s člancima 18. i 27. Ugovora, ESVD pomaže visokoj predstavnici u ispunjavanju njezina mandata provedbe vanjske i sigurnosne politike, uključujući Zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku, davanjem prijedloga za razvoj politike i provedbom politike prema odlukama Vijeća. Planirana rasprava u Europskom vijeću u prosincu predstavljat će dodatnu priliku za razmatranje načina jačanja učinkovitosti sigurnosne i obrambene politike EU-a, uključujući o tome ima li ESVD odgovarajuću unutarnju upravljačku strukturu i je li dovoljno brza i učinkovita kada odlučuje o ZVSP-u.

Postojeći sustav ZVSP-a donosi niz pitanja u smislu (I) položaja i linije odgovornosti pojedinih odjela ESVD-a u odnosu na visoku predstavnicu/potpredsjednicu i odnosa s drugim dijelovima ESVD-a i (II) brzine i učinkovitosti odlučivanja, posebno u kriznim situacijama. Promjene u linijama odgovornosti i ovlastima Visoke predstavnice zahtijevat će izmjene odluke o ESVD-u, ali o tome je sada potrebno raspravljati.

Međutim, unutarnju koordinaciju moguće je kratkoročno pojačati davanjem jasnijeg mandata glavnom tajniku. Ne dovodeći u pitanje poseban profil i administrativni status vojnog osoblja u okviru vojnog stožera EU-a, potrebno je istražiti načine kako bi njihova stručnost bila lakše i izravnije dostupna drugim odjelima za politike u ESVD-u (na primjer, kratkoročnim upućivanjem osoblja u oba smjera), te delegacijama EU-a proširivanjem pilot programa odvojenih sigurnosnih/vojnih stručnjaka. Isto tako, ima prostora za unaprjeđenje sinergije između zemljopisnih stručnjaka u INTCEN-u i mjerodavnih delegacija i odjela politika, a da se pritom očuvaju posebne veze s obavještajnim službama država članica. I konačno, potrebno je pojasniti i razgraničiti odgovornosti u pitanjima sigurnosne politike te za planiranje misija ZVSP-a.

U odnosu na brzinu i učinkovitost odlučivanja u području ZVOP-a, potrebno je poboljšati postojeći pravni okvir kako bi se smanjio broj međukoraka savjetovanja s radnim skupinama Vijeća u pripremi za provedbu misije ili zajedničkog djelovanja. Politički i sigurnosni odbor nedavno je odobrio neke prijedloge ESVD-a u vezi s revizijom postupaka upravljanja krizama, a treba razmisliti o radikalnijim koracima za budućnost. Oni bi mogli uključivati temeljite izmjene upravljanja i postupaka za operacije ZVSP-a (pojednostavljenje funkcija planiranja za civilne i vojne misije; smanjenje broja međukoraka savjetovanja s radnim skupinama). Ta bi analiza mogla obuhvaćati i razinu odlučivanja za operativna pitanja, između radnih skupina Vijeća, ESVD-a/IVP-a te neovisnost samih misija u svakodnevnom upravljanju.

Osim toga, unatoč tome što je posljednjih godina ostvaren značajan napredak, treba razmotriti uvođenje niza dodatnih mjera kojima će se ubrzati postupak javnih nabava i unaprijediti financijske procedure. To bi posebno moglo uključivati izmjene financijske uredbe kako bi se hitne pripremne i provedbene mjere za djelovanja u okviru ZVSP-a mogle uključiti pod hitne postupke koji već postoje u odnosu na humanitarnu pomoć. Postoje i osnove za osnivanje zajedničkog centra koji bi pružao logističku i administrativnu potporu te potporu u nabavi svim misijama ZVSP-a i PPEU-ovima, a čime bi se isto tako stvorili sigurniji temelji za uvjete zaposlenja zaposlenika misija ZVSP-a i PPEU-ova.

Radne skupine

Nakon donošenja Ugovora iz Lisabona, visoka predstavница/potpredsjednica imenuje predsjedatelja Političkog i sigurnosnog odbora te stalne predsjedatelje 16 zemljopisnih i tematskih radnih skupina u području ZVSP-a i vanjskih odnosa. Ta rješenja uglavnom dobro funkcioniraju i osiguravaju povezanost između predsjedatelja radnih skupina i odjela za razne politike u ESVD-u. Međutim, još postoji niz radnih skupina u Vijeću, kojima predsjeda rotirajuće predsjedništvo, konkretno skupina savjetnika za vanjske poslove, radna skupina za razvoj, Radna skupina za Afriku, Karipsko područje i Pacifik (ACP), skupina Europskog područja slobodne trgovine (EFTA), Radna skupina za terorizam (COTER), Radna skupina za međunarodno javno pravo (COJUR) i Atenski odbor. S obzirom na bliski odnos između rada tih skupina i područja politika kojima već predsjeda ESVD, te u interesu političke dosljednosti, trebalo bi razmisliti o izmjenama odnosne Odluke Vijeća kojima bi se tim skupinama dali stalni predsjedatelji (uz premještaj administrativnih osoblja iz Tajništva Vijeća u ESVD). Osim toga, morao bi postojati poseban odnos između ESVD-a i Radne skupine za proširenje (COELA).

II. FUNKCIONIRANJE ESVD-a

U ovom dijelu pregleda naglasak će biti na sustavima službe, uključujući unutarnje funkcioniranje ESVD-a i međuinstitucionalne odnose s drugim institucijama u Bruxellesu.

Dosljednost politika i strateško razmišljanje

Glavni cilj Ugovora iz Lisabona jest jačati sposobnost EU-a za razvoj dugoročnog strateškog okvira EU-a u području vanjskih odnosa. U potporu tog cilja, ESVD priprema niz dokumenata o politikama:

- nacрте zaključaka Vijeća o posebnim i tematskim pitanjima;
- dokumente o ključnim vanjskopolitičkim pitanjima (npr. Strategiju za ljudska prava, Komunikacije i izvješća o zemljama u okviru Europske susjedske politike, Strategiju o Sahelu, Strategiju o Karipskom području);
- mandate za pregovore o međunarodnim sporazumima ili ugovornim odnosima s trećim zemljama.

Stajališta i pripremne dokumente za sastanke na vrhu i druge političke sastanke na visokoj razini;

- prijedloge politika i odluke o financiranju za zajednička djelovanja i misije u kontekstu Europske sigurnosne i obrambene politike;
- dokumente o državama i regionalne strateške dokumente za programiranje vanjske pomoći (u suradnju s mjerodavnim službama Komisije);
- analizu i preporuke o vanjskoj dimenziji ključnih unutarnjih politika EU-a kao što su energetska sigurnost, okoliš, migracije, borba protiv terorizma i promet.

Sastavnih dijelova za izgradnju sveobuhvatne i učinkovite vanjske politike EU-a ima dovoljno i u mnogim su slučajevima ti instrumenti pomogli da se postigne visoka razina konsenzusa između država članica i institucija EU-a te, na osnovi toga, snažan i koordiniran odgovor na izazove vanjske politike.

To nije uvijek jednostavno ostvariti jer zahtjeva uspostavu veza između: povezanih zemljopisnih ili tematskih područja; rada u različitim institucijama, pa čak rasprava na različitim razinama u tijelima Vijeća (Europsko vijeće, sastavi Vijeća ministara, Politički i sigurnosni odbor, tematske radne skupine). Istovremeno je, prema Ugovoru iz Lisabona, ZVSP ostala međuvladina politika i stoga se na nju primjenjuje jednoglasnost: ako nema zajedničke političke volje i dogovora između država članica, to može sprječavati donošenje odluka. Dugoročna perspektiva ESVD-a omogućuje mu da igra važnu ulogu u oblikovanju politike, posredovanju u provedbi. ESVD ima jedinstven i dobar položaj u institucionalnom okviru EU-a za promicanje strateške usmjerenosti vanjskog djelovanja EU-a., posebno uz aktivnu uključenost država članica i suradnju s Komisijom te trajnu potporu Europskog parlamenta. S obzirom na to trebalo bi pojačati sposobnost ESVD-a za planiranje politika.

Osim toga, ESVD može iskoristiti svoj jedinstven položaj u institucionalnom okviru EU-a za promicanje strateškog usmjerenja vanjskog djelovanja EU-a, posebno uz aktivnu uključenost država članica i suradnju s Komisijom te trajnu potporu Europskog parlamenta. U tom smislu važna je uloga visoke predstavnice u predstavljanju stajališta Vijeća za vanjske poslove na sastancima Europskog Vijeća. Visoka predstavnica, kao potpredsjednica Komisije, mogla bi pomoći da se prioriteta vanjskih odnosa uključe u program rada Komisije. Osim toga, ESVD bi trebao nastaviti davati doprinos širem programu rada triju rotirajućih Predsjedništava.

Općenito bi trebalo razmisliti o novoj osnovi za strategije ili politike EU-a koje će zajedno donositi države članice, ESVD i Komisija (npr. stvaranjem poveznica između zajedničkih dokumenata visoke predstavnice i Komisije i zaključaka Vijeća).

Odnosi s Komisijom

Odnosi s Komisijom od ključne su važnosti za rad službe. Potpredsjednička uloga u Komisiji visokoj predstavnici donosi jasne zadaće u odnosu na „njezine obveze u pogledu vanjskih odnosa“ i za „usklađivanje drugih aspekata vanjskog djelovanja unije“ (članak 18. stavak 4. UEU-a).

Na temelju Odluke o ESVD-u, ESVD pruža informacije, savjete i potporu Povjerenicima koji ih zatraže ili kojima je potrebna, a delegacije EU-a moraju ne samo pružati potporu Povjerenicima i djelatnicima njihovih GU-a kada posjećuju treću zemlju već i ugostiti osoblje i postupati u skladu s njihovim uputama. Na primjer, ESVD je 2012. pripremio dva puta više sažetaka za predsjednika i druge članove Komisije nego za visoku Predstavnicu. Iako taj odnos općenito dobro funkcionira, postoji niz područja u kojima bi on mogao biti i bolji.

Unatoč fizičkim ograničenjima koje donosi taj trostruki mandat, visoka povjerenica/potpredsjednica aktivno sudjeluje na sastancima Komisije. Njezin je ured uključen u pripremne aktivnosti u svim područjima djelovanja Komisije i aktivno pridonosi pitanjima koja imaju učinka na vanjske odnose EU-a. Visoka predstavnica sudjeluje na sastancima Skupine povjerenika za vanjske odnose (koja uključuje predsjednika, povjerenika za trgovinu, povjerenika za proširenje, povjerenika za razvojnu politiku, povjerenika za humanitarnu pomoć i povjerenika za gospodarske i monetarne poslove). Nažalost, ti se sastanci ne održavaju dovoljno često. Predsjednik Komisije i visoka predstavnica nedavno su se složili da bi se skupina povjerenika Relex trebala sastajati redovito uz predsjedanje visoke predstavnice. Sastanke će zajedno pripremati Glavno tajništvo Komisije i ESVD.

Uz rad s visokom povjerenicom i u okviru ciljeva koje ona određuje, ESVD blisko surađuje i s Povjerenikom za proširenje i europsku susjedsku politiku te povjerenikom za razvoj. Podjela poslova uglavnom je dobro funkcionirala. Imenovanje povjerenika za susjedstvo nakon prenošenja zemljopisnih odgovornosti za te zemlje na visoku predstavnicu/potpredsjednicu i ESVD moglo je dovesti do nejasnoća. ESVD snosi potpunu odgovornost za odnose sa svim zemljama u svijetu, uključujući zemlje obuhvaćene europskom susjedskom politikom, te u okviru toga pruža potporu visokoj predstavnici i povjereniku za proširenje te zemlje AKP-a, gdje pruža potporu visokoj predstavnici i povjereniku za razvoj. Glavna uprava za proširenje ima glavnu ulogu u politici odnosa sa pretpristupnim zemljama u odnosu na postupak proširenja, a političkim vidovima odnosa sa zapadnim Balkanom i Turskom bave se zemljopisni timovi u ESVD-u. GU DEVCO ima glavnu riječ u odnosu transverzalne programe razvoja. Trenutna rješenja u odnosu na glavne odgovornosti funkcioniraju uglavnom zbog dobrih i bliskih radnih odnosa između visoke predstavnice/potpredsjednice i njezinih kolega Povjerenika. Ali podjela odgovornosti potencijalno je nejasna i trebalo bi ju razjasniti. Raspodjela portfelja odgovornosti u sljedećem sastavu Komisije predstavljat će priliku za predsjednika Komisije da preispita tu situaciju.

Bliska suradnja između ESVD-a i Komisije od ključne je važnosti i u raznim globalnim pitanjima gdje vanjski vidovi unutarnjih politika EU-a imaju rastuću vanjskopolitičku dimenziju. To uključuje područja kao što su energetska sigurnost, zaštita okoliša i klimatske promjene, pitanja migracija, borba protiv terorizma, financijsko reguliranje i globalno ekonomsko upravljanje. Od ESVD-a se sve više očekuje da Vijeću za vanjske poslove pruža ideje i prijedloge politika u tim područjima. Međutim, nakon podjele odgovornosti i resursa u trenutku stvaranja ESVD-a, gotovo svi stručni kapaciteti za upravljanje vanjskim vidovima tih politika ostali su u službama Komisije. ESVD ne dovodi u pitanje vodeću ulogu službi Komisije u tim područjima. Međutim, kako njihova politička važnost i mogući utjecaj na vanjsku politiku u širim okvirima bude rastao, ESVD će morati jačati svoje sposobnosti za rad na njima u budućnosti.

Uz osnivanje ESVD-a, Komisija je osnovala novu Službu za instrumente vanjske politike u izravnoj nadležnosti

visoke predstavnice/potpredsjednice odgovornu za financijsko upravljanje i provedbu operativnih proračuna za zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, Instrument za stabilnost i potporu misijama za promatranje izbora. Ta služba smještena je zajedno s ESVD-om, ali one su odvojene u administrativnom i funkcionalnom smislu jer Komisija ima isključivu odgovornost za upravljanje operativnim poglavljima proračuna EU-a. To omogućuje instrumentu vanjske politike da djeluje kao most između struktura ZVSP-a u ESVD-u i središnjih službi Komisije odgovornih za opće upravljanje proračunom.

Na Instrument vanjske politike (FPI) primjenjuju se odredbe Financijske uredbe koje se primjenjuju na sve institucije EU-a i sve troškove EU-a. Iako nije moguće u potpunosti integrirati aktivnosti FPI-a u ESVD, zbog odgovornosti za izvršavanje proračuna iz Ugovora, potrebno je preispitati načine učinkovitije i bliže suradnje su ESVD-om. Postoji dosta argumenata u korist prenošenja odgovornosti i povezanog osoblja za provedbu mjera u okviru režima sankcija EU-a s FPI-ja na ESVD ili na zajednički odjel. Osim toga, u tijeku su rasprave o mogućnostima prijenosa odgovornosti za komunikacijske aktivnosti i proračune za vanjske odnose (uključujući upravljanje *web*-mjestima ESVD-a i delegacija) s FPI-ja na odjel za strateške komunikacije u ESVD-u. FPI, kao služba Komisije koja izravno odgovara visokoj predstavnici/potpredsjednici, mogao bi se proširiti na niz drugih područja financijskog programa koja su izravno povezana s glavnim ciljevima politike ESVD-a, a kojima trenutno upravlja DEVCO. Primjeri takvih programa uključuju one u okviru dugoročne komponente Instrumenta za stabilnost, pomoć trećim zemljama za održavanje izbora (osim promatranja) te općenito ljudska prava i demokratizaciju (tj. one obuhvaćene Europskim instrumentom za demokraciju i ljudska prava (EIDHR)).

U siječnju 2012. ESVD i Komisija dogovorili su detaljni plan rada koji uključuje suradnju na uputama za rad i upravljanju radom delegacija EU-a, posebna rješenja za zajednički rad na programiranju i provedbi programa EU-a za vanjsku pomoć (na temelju članka 9. Odluke o ESVD-u), podjelu odgovornosti za pripremu brifinga za sastanke na vrhu i druge sastanke na visokoj razini ili posjete predsjednika Komisije, visoke predstavnice ili drugih članova Komisije, te suradnju u području komunikacija i suradnje s novinarima te posebna rješenja u vezi sa statusom područnih ureda ECHO-a u odnosu na delegacije EU-a. Ta rješenja dobro funkcioniraju, posebno u odnosu na instrumente vanjske pomoći EU-a u području programiranja i provedbe. Daljnje jačanje odjela za koordinaciju razvoje suradnje, primjerice putem upućivanja dodatnih stručnjaka iz država članica, pomoglo bi jačanju profila i učinka ESVD-a u tom području.

Odnosi s Europskim parlamentom

Suradnja između ESVD-a i Europskog parlamenta predviđena je u članku 36. UEU-a i u Deklaraciji o političkoj odgovornosti. Suradnja funkcionira dobro u vidu proaktivnih i sustavnih savjetovanja odgovarajućeg odbora Parlamenta prije donošenja odluka o djelovanjima ili misijama ZVSP-a/ZSOP-a. Jednako je korisna za obje strane praksa neformalnih razmjena stajališta s novoimenovanim čelnicima delegacija i PPEU-ovima. Postoje sustavni postupci kojima ESVD informira Odbor za vanjske poslove u Parlamentu o raspravi na svakom zasjedanju Vijeća za vanjske poslove. Nedavno je predsjedatelj Odbora za vanjske poslove (AFET) pozvan da sudjeluje u dijelovima neformalnog *Gymnich*-sastanka ministara vanjskih poslova u vezi s određenim temama na dnevnom redu, posebno u vezi s ovim pregledom ESVD-a. Godišnje izvješće o ZVSP-u/ESOP-u služilo je kao osnova na redovnu plenarnu raspravu s visokom predstavnicom po tome pitanju.

Visoka predstavnica intenzivirala se suradnju s Europskim parlamentom na utvrđivanju i planiranju misija za promatranje izbora, između ostalog u vezi s izborom glavnih promatrača, putem Koordinacijske skupine za izbore. ESVD je Europskom parlamentu dostavio pravovremene i sveobuhvatne informacije o napretku u pregovorima o međunarodnih sporazuma obuhvaćenim člankom 218. Ugovora i aktivno je razvila rješenja za dijeljenje osjetljivih informacija s Parlamentom putem Posebnog odbora zastupnika koji su prošli sigurnosnu provjeru. Osim toga, intenzivirani su Zajednički savjetodavni sastanci o proračunu za ZVSP i ESVD je spremno ponudio svoja razmišljanja o budućim instrumentima za vanjsku pomoć i prioritetima u okviru sljedećeg Višegodišnjeg financijskog okvira. I konačno, delegacije EU-a spremno su odgovarale na potrebe Europskog parlamenta u okviru njegovih odnosa s trećim zemljama i međunarodnim institucijama, posebno u slučaju službenih posjeta predstavnika Parlamenta. ESVD je razvio svoje sposobnosti suradnje s nacionalnim parlamentima u državama članicama.

Pregled djelovanja ESVD-a prilika je za rekapitulaciju napretka suradnje s Europskim parlamentom, posebno na temelju članka 36. Ugovora i Deklaracije o političkoj odgovornosti.

Odnosi s Tajništvom Vijeća

U strukturi nakon Ugovora iz Lisabona, visoka predstavnica/potpredsjednica ima jedinstven položaj kao član institucija, ali i član Vijeća kada vrši funkciju Predsjednice Vijeća za vanjske poslove. Osim toga, u Odluci o ESVD-u jasno je navedeno da ESVD pomaže visokoj predstavnici/potpredsjednici u ispunjavanju njezinih uloga. U trenutku osnivanja ESVD-a, Tajništvo Vijeća zadržalo je više od 20 radnih mjesta u funkcijskoj skupini AD za preostale zadaće u području vanjske politike. Potrebno je preispitati podjelu rada između ESVD-a i Tajništva Vijeća u okviru potpore radu Vijeća za vanjske poslove i vanjskopoličkih rasprava u Europskom vijeću, kako bi se osigurala primjerena raspodjela ljudskih potencijala i izbjeglo udvostručavanje. Potrebno je preispitati i prijelazna rješenja dogovorena prije Ugovora iz Lisabona u odnosu na sudjelovanje visoke predstavnice/potpredsjednice u Europskom vijeću kako bi se uzelo u obzir osnivanje ESVD-a.

Sporazumi o razini usluga

Kada je ESVD osnovan kao funkcionalno neovisna institucija pod uvjetima iz Financijske uredbe i Pravilnika o osoblju, odlučeno je da će premještanje osoblja i drugih resursa iz Komisije i Tajništva Vijeća biti ograničeno na odjele politika koje su u nadležnosti službe. Uslijed toga, u ESVD je premješten ograničen broj zaposlenika za administrativne i pomoćne usluge (nitko izvan prijašnjeg GU-a Relex i GU-a za razvoj iz Komisije i osnovnog osoblja Tajništva Vijeća). To je objašnjeno stajalištem da bi se ESVD trebao osloniti na postojeće funkcije administrativne i upravne potpore Komisije i Vijeća. Ta bi potpora trebala biti u obliku niza „sporazuma o razini usluga“ koji obuhvaćaju, primjerice, ljudske potencijale, računovodstvo, održavanje zgrade, informatičku potporu, osiguranje i organizaciju putovanja.

Iako je to u nekim slučajevima spriječilo nepotrebno udvostručavanje, uniformirana pravila i postupci nisu prilagođeni svim potrebama ESVD-a.

Uz to su se pojavili specifični problemi. Dok Komisija nastavlja s primjenom tih sporazuma, za neke bi aktivnosti bilo korisnije da se prenesu u ESVD (npr. sigurnosne inspekcije delegacija EU-a). S druge strane, Tajništvo Vijeća jasno je izrazilo želju da raskine postojeće sporazume. To je uzrokovalo neke probleme, primjerice, sa zaštitom zgrada i povjerljivim podacima. Važno je osigurati da u trenutku kada Vijeće odluči raskinuti neki sporazum o razini usluge, ESVD dobije odgovarajuća sredstva da neometano preuzme svoje odgovornosti.

Bruxelles bi trebao biti prirodni izbor za međunarodna događanja u kojima EU određuje dnevni red. Prema tome, treba osigurati da imamo potrebne prostorije. To znači da Vijeće mora dopustiti ESVD-u da koristi njegove prostorije ili se ESVD-u mora omogućiti da osmisli bolje prostorije i/ili rješenja na drugom mjestu u Bruxellesu. U stvarnosti vjerojatno postoji potreba za sve tri mogućnosti. ESVD-u bi se trebala osigurati sredstva da uloži u kupnju objekta za takva događanja.

Delegacije

Nakon stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona, Delegacije EU-a došle su u nadležnost visoke predstavnice/potpredsjednice (članak 221. UFEU-a) i preuzele ulogu lokalnog predsjedništva koje je zaduženo za koordinaciju na lokalnoj razini s diplomatskim misijama država članica i za zastupanje vanjske politike EU-a u odnosima s trećim zemljama i multilateralnim organizacijama. Ta pojačana politička uloga Delegacija ostaje izazov jer su sredstva za političke zadaće i dalje ograničena, a odredbe iz mjerodavnih Uredbi (u smislu upravljanja proračunom ili fleksibilnog korištenja zaposlenika Komisije) su problematične.

Mnoge delegacije obavile su prelazak bez dodatnih sredstava (13 delegacija nema politički odjel, a šef delegacije jedini je službenik iz ESVD-a u funkcijskoj skupini AD), a uspješno je prošao i prijenos predsjedničkih zadaća. Situacija je bila još složenija u multilateralnim delegacijama (New York, Ženeva, Pariz, Rim, Strasbourg) zbog složenosti pravnih pitanja i pitanja nadležnosti te velikog radnog opterećenja u vezi s koordinacijskim sastancima EU-a.

Rezolucija Opće skupštine UN-a o „Sudjelovanju EU-a u radu UN-a“ iz svibnja 2011. čini dobru osnovu za sudjelovanje i izražavanje stajališta EU-a. Odluka COREPER-a iz listopada 2011. o općim rješenjima za postupanje s izjavama na multilateralnim forumima pružila je bolje smjernice o ulogama ESVD-a, rotirajućeg Predsjedništva i država članica. Međutim, i dalje postoje pravne nesigurnosti u tome području.

EU ima 139 delegacija. Od osnivanja ESVD-a, otvorene su delegacije u Južnom Sudanu, Libiji i Mjanmaru, a uskoro će se otvoriti i delegacija u Ujedinjenim Arapskim Emiratima. Zatvorene su delegacije u Surinamu i Novoj Kaledoniji (to će sada biti Ured Komisije), a uskoro će biti zatvorena i delegacija u Vanuatu. Otvaranje i zatvaranje delegacija zahtijeva odobrenje Vijeća i Komisije, koje je dobiveno. Međutim, postojeća mreža uglavnom je rezultat prethodnih odluka Komisije. Jasno je da s vremenom treba osigurati da EU bude zastupljena u dijelovima svijeta u kojima trenutno nemamo delegacije, npr. u zaljevskim zemljama. To će značiti preraspodjelu dodatnih sredstava iz sjedišta u inozemstvo. Ali javit će se potreba i za dodatnim sredstvima. EIB je pokazao spremnost da sklopi partnerstvo s ESVD-om i osigura zajam za građevinske i kapitalne projekte. Međutim, s obzirom na trenutna proračunska ograničenja, moramo priznati da neka područja mogu biti pokrivena iz susjednih delegacija ili s malim brojem ljudi na terenu. To znači da države članice u nekim okolnostima moraju dopustiti otpravnicima poslova (Laos, Gambija, Kostarika, Novi Zeland, Trinidad i Tobago i Solomonovi otoci) da koordiniraju lokalnu funkciju predsjedništva.

Općenito govoreći, postoji veliki potencijal za produblivanje rasprave o interakciji između delegacija EU-a i nacionalnih veleposlanstava, uključujući inovativne pristupe podjeli radnog opterećenja i raspodjeli sredstava. Na primjer, uspješno upućivanje španjolskog diplomata u delegaciju EU-a u Jemenu donijelo je nacionalnom proračunu uštedu od 500 000 EUR.

Treba u potpunosti iskoristiti sve veće mogućnosti za grupiranje aktivnosti i dijeljenje sredstava. Uštede koje uslijed toga nastanu u nacionalnim proračunima trebale bi utjecati na dodjelu sredstava ESVD-u.

Upute i upravljanje u delegacijama

ESVD zapošljava oko 1/3 osoblja zaposlenog pod nadležnošću šefova delegacija ESVD-a, 2/3 zapošljava Europska komisija. U okviru osoblja ESVD-a, u skladu sa zahtjevima za zapošljavanje nacionalnih diplomata, sve veći udio radnih mjesta u funkcionalnoj skupini AD popunjava osoblje iz ministarstava vanjskih poslova država članica. Svi zaposlenici delegacija svjesni su da moraju surađivati, ali pritom poštovati pojedinačne uloge i odgovornosti. Kao dio sporazuma između ESVD-a i Komisije, postoji određena fleksibilnost zaposlenika Komisije u delegacijama da pomognu u političkim aktivnostima ESVD-a. Općenito načelo da ESVD i službe Komisije mogu slati upute izravno šefovima delegacije uz slanje primjerka nadležnoj službi ESVD-a prema zemljopisnom području dobro funkcionira u praksi. Koordinacija upravljanja ljudskim potencijalima u delegacijama nije toliko dobra nakon osnivanja dvije zasebne strukture: kontakti između ESVD-a i Komisije po tim pitanjima usmjeravaju se kroz radnu skupinu („EUDEL“) koja uključuje upravu ESVD-a i DEVCO-a te središnje službe Komisije; zasebna unutarnja radna skupina Komisije („COMDEL“) koordinira stajališta između različitih službi Komisije s osobljem u delegacijama. Taj dvostruki sustav vodi do višestrukih rasprava o istim pitanjima, kašnjenja u odlučivanju i može predstavljati prepreku izravnim kontaktima između ESVD-a i službi Komisije koje sudjeluju u delegacijama.

Financijski krugovi u delegacijama

Šef delegacije mogao je prenijeti na svog zamjenika svakodnevno upravljanje programima vanjske pomoći i imao je slobodu da u manjim delegacijama uključi osoblje komisije u upravljanje administrativnim rashodima. Od osnivanja ESVD-a to više nije dopušteno i to je dovelo do velikog administrativnog opterećenja šefa delegacije koji često mora neproporcionalno mnogo vremena posvetiti odobravanju manjih transakcija.

ESVD vjeruje da je od ključne važnosti to brzo riješiti i nada se da će ovaj pregled u što kraćem roku dovesti do nekih promjena. Veliki su napori uloženi u razgovore u cilju rješavanja tih pitanja, ali do sada nisu imali učinka.

ESVD sam po sebi ne može iznositi zakonodavne prijedloge već se mora za to osloniti na Komisiju. ESVD se nada promjenama i u Financijskoj uredbi čime bi se omogućilo bolje funkcioniranje financijskih „krugova“ u delegacijama. Šefovi delegacija redovito postavljaju to pitanje. Iako je važno osigurati postojanje prikladne odgovornosti, to je područje koje bismo trebali nastojati riješiti. ESVD stoga preporučuje da Komisija čim je prije moguće pripremi prijedloge na tu temu.

Suradnja s državama članicama u delegacijama

Suradnja s državama članicama temelji se na ustaljenim postupcima organizacije redovnih (barem mjesečnih) sastanaka na razini šefova misija i brojnim koordinacijskim sastancima na drugim razinama (zamjenici šefova misija, politički dužnosnici, trgovinski stručnjaci, stručnjaci za razvoj itd.). Sustav za politička djelovanja i davanje lokalnih izvjava dobro funkcionira. U većini su slučajeva delegacije uspostavile sustave za razmjenu informacija i grupiranje političkih obavještajnih podataka što je dovelo do slanja sve većeg broja zajedničkih izvješća u sjedište. Tu je razmjenu informacija, uključujući one povjerljive i osjetljive prirode, treba potrebno dodatno unaprijediti.

S obzirom na težak gospodarski kontekst, ESVD i države članice imaju zajednički interes u daljnjem razvoju lokalne suradnje u područjima politika i praktičnim područjima. ESVD snažno podupire načelo zajedničkog smještanja delegacija EU-a i nacionalnih veleposlanstava, dijeljenje logistike, zaštite i nabave, kao i zajedničke posjete na terenu i javne diplomatske inicijative. To bi trebalo unaprijediti. Globalna mreža delegacija EU-a nudi brojne mogućnosti za blisku suradnju i podjelu tereta s nacionalnim diplomatskim službama.

To je posebno važno u kontekstu rasprave o mogućim novim područjima djelovanja za delegacije EU-a u budućnosti, uključujući konzularnu zaštitu i daljnji razvoj mreže stručnjaka za sigurnost. Ne dovodeći u pitanje političku raspravu za države članice treba li se ESVD proširiti na nacionalnu nadležnost za konzularnu zaštitu, to je područje u kojem Služba u sjedištu ima vrlo ograničena sredstva (s naglaskom na koordinaciju odgovora na krize), a u delegacijama nema ni stručnjaka ni sredstava. U članku 5. stavku 9. Odluke o ESVD-u ističe se buduća uloga delegacija EU-a u pružanju konzularne zaštite građanima Unije u trećim zemljama koja neće zahtijevati dodatna sredstva. To se može ostvariti jedino premještanjem sredstava i stručnosti iz država članica. U odnosu na stručnost u području sigurnosti u delegacijama, ESVD pozdravlja reakcije nekih država članica koje su besplatno uputile nacionalne stručnjake iz ministarstava obrane ili unutarnjih poslova ili policije kao odgovor na pilot projekt u ograničenom broju delegacija.

III. ULOGA visoke predstavnice/potpredsjednice

Jedna od glavnih novosti u Ugovoru iz Lisabona bio je prijenos odgovornosti rotacijskog predsjedništva u području vanjske politike na visoku predstavnicu i na ESVD. Prema tome, visoka predstavnica preuzela je ulogu predsjedateljice sastancima Vijeća za vanjske poslove, Vijeća za obranu i sastancima ministara razvoja. Osim toga, postala je odgovorna i za institucionalne i zastupničke obaveze kojima su prethodno upravljali visoki predstavnik, povjerenik za vanjske odnose i ministar vanjskih poslova rotirajućeg Predsjedništva.

Zamjena Visoke predstavnice

U Ugovoru iz Lisabona propisane su odgovornosti Visoke predstavnice koje predstavljaju kombinaciju zadaća koje je prethodno imao ministar vanjskih poslova države koja je na čelu rotirajućeg predsjedništva, visoki predstavnik /glavni tajnik Vijeća te bivši povjerenik za vanjske poslove. Iako je jasno kolike su prednosti kombiniranja tih radnih mjesta, iskustvo je jasno pokazalo da tolika koncentracija zadaća predstavlja preveliko i neprestano opterećenje za jednu osobu. Visoka predstavnica/potpredsjednica mora sudjelovati na redovnim sastancima Vijeća, Komisije, Europskog vijeća i Parlamenta, te na velikom broju redovnih sastanaka s trećim zemljama, uključujući sastanke na vrhu i politički dijalog. Istovremeno, visoka predstavnica mora naći vremena posvetiti se ključnim pitanjima i odnosima, što je očito i iz nedavnog uspješnog dijaloga između Srbije i Kosova.

Trenutačno se odabir predstavnika EU-a koji mogu zamijeniti visoku predstavnicu kada ne može nazočiti određenom sastanku ili događanju vrši *ad hoc* i uključuje ministra trenutnog predsjedatelja, članove Komisije odgovorne za određena zemljopisna područja, više dužnosnike ESVD-a i PPEU-ove. Jedna bi mogućnost bila formalizirati ta rješenja, uključujući izravniju odgovornost u koordinaciji u ime Unije za visoku predstavnicu/potpredsjednicu u vezi s jednim ili više članova Komisije. Istovremeno bi visoka predstavnica mogla uključiti ministre vanjskih poslova država članica u specifične zadaće i misije. Taj bi se pristup mogao ostvariti u okviru postojećeg Ugovora i zakonodavnog okvira, uz suglasnost predsjednika Komisije, u kontekstu sastava sljedeće Komisije.

Alternativni model bio bi stvaranje novog položaja zamjenika visoke predstavnice/potpredsjednice. To bi imalo snažan politički i simboličan učinak i odražavalo praksu u većini nacionalnih ministarstava vanjskih poslova u kojima politički državni tajnici ili osobe na sličnim položajima rade u nadležnosti ministra. Međutim, to bi bilo složenije rješenje u institucionalnom smislu jer u Ugovoru za to ne postoji pravna osnova te u odnosu na raspravu o sastavu Komisije.

U oba modela treba postaviti pitanje tko predstavlja visoku predstavnicu na plenarnim zasjedanjima Europskog parlamenta kako bi se osiguralo da Parlament dobije najbolje informacije te da se može što više uključiti s ESVD-om u područje vođenja politike. Visoka predstavnica trebala bi nastaviti osobno sudjelovati kad god je to moguće. Povjerenici i ministri iz predsjedništva isto bi mogli dati vrijedan doprinos. Međutim, povremeno se javljaju situacije kada osoba koja zamjenjuje visoku predstavnicu ne sudjeluje osobno na ključnom sastanku ili događanju te kada bi drugi viši dužnosnik ESVD-a mogao dati kompetentniji doprinos. Stoga bi bilo smisljeno revidirati Izjavu o političkoj odgovornosti kako bi se omogućilo da plenarne sjednice EP-a slijede praksu Odbora za vanjske poslove Parlamenta na kojem izlagati mogu viši dužnosnici ESVP-a, šefovi delegacija i posebni predstavnici EU-a.

Visoka povjerenica/potpredsjednica zbog čestih putovanja ne može prisustvovati sastancima Komisije. Osoblje visoke predstavnice/potpredsjednice sudjeluje na svakoj razini odlučivanja i na raspravama o svim vidovima politike Komisije – od prometa do jedinstvenog tržišta. Za sljedeći sastav Komisije treba razmotriti mogućnost opsežnijeg korištenja modernih tehnologija kako bi se, primjerice, povjerenici omogućilo da pridonosi sastancima Komisije putem video veze.

IV. REZULTATI u odnosu na ciljeve

Pitanja povezana s osobljem

ESVD ima 3417 zaposlenih raspoređenih između sjedišta (1457) i delegacija EU-a (1960). Osim toga, u delegacijama EU-a radi oko 3500 zaposlenika Komisije. U okviru osoblja ESVD-a ima nešto više od 900 radnih mjesta u funkcijskoj skupini AD (538 u sjedištu i 365 u delegacijama). Druga radna mjesta uključuju 652 radnih mjesta u funkcijskoj skupini AST, 363 upućenih nacionalnih stručnjaka, 322 člana ugovornog osoblja i 1137 lokalnih djelatnika u delegacijama.

U skladu s člankom 6. Odluke o ESVD-u, postupak zapošljavanja u ESVD-u transparentan je postupak koji se temelji na zaslugama kako bi se dobilo osoblje s najvišim standardima sposobnosti, učinkovitosti i integriteta, pri tom osiguravajući odgovarajuću zemljopisnu i spolnu ravnotežu i prisutnost državljana iz svih država članica. U prijelaznoj fazi nakon osnivanja ESVD-a, ostvaren je odličan napredak prema cilju od 1/3 privremenih djelatnika iz nacionalnih diplomatskih službi na radnim mjestima u funkcionalnoj skupini AD. Nakon odluke iz 2013. o rotaciji, ukupan broj iznosi 32,9 % od čega 23,8 % u sjedištu i 46,2% u delegacijama (uključujući 44 % šefova delegacija).

Trenutačna neravnoteža između sjedišta i delegacija rezultat je novih radnih mjesta dodijeljenih ESVD-u radi jačanja delegacija. Ta će neravnoteža s vremenom nestati kako ESVD bude razvijao nove politike rotacije i mobilnosti za sve zaposlenike.

U odnosu na zemljopisnu ravnotežu i smislenu zastupljenost državljana svih država članica u ESVD-u, u tablici u Prilogu 1. nalazi se podjela različitih kategorija zaposlenika prema državljanstvu. U odnosu na novije države članice koje nisu bile dovoljno zastupljene među osobljem koje je premješteno u ESVD iz službi Komisije i Tajništva Vijeća, zaposlenici 12 država članica koje su pristupile EU-u od 2004. sada zauzimaju 17,2% službenih radnih mjesta u planu radnih mjesta u usporedbi s udjelom stanovništva EU-a od 20%. Broj je nešto veći za radna mjesta u funkcijskoj skupini AD i iznosi 18%. Osim Cipra, Luksemburga i Slovačke, na mjesta šefova delegacija raspoređeni su državljani svih država članica EU-a. Građani novih država članica čine 14% ukupnog broja šefova delegacija – 19 šefova delegacija državljani su država članica koje su pristupile EU-u od 2004. (taj je broj na početku rada ESVD-a bio samo 1(0,7%)). ESVD smatra da je postojeća politika zapošljavanja na temelju javnih natječaja dobra i da će dalje pridonijeti zemljopisnoj ravnoteži kako budu oglašavana i popunjavana ravna mjesta.

Visoka predstavница/potpredsjednica predana je ostvarivanju ravnoteže spolova u ESVD-u. ESVD je naslijedio prevladavajuće mušku radnu snagu grupnim premještanjem i, kao i nacionalne diplomatske službe, ESVD ima problema privući kvalificirane ženske kandidate na više položaje u službi. Od osnivanja ESVD-a, broj žena na mjestima šefova delegacija porastao je više nego dvostruko, sa 10 na 24 (17%).

U sjedištu na rukovodećim mjestima načelnika odjela i višim položajima nalaze se 22 žene, što je 18 % od ukupnog broja. Žena na najvišem položaju u službi je Helga Schmid, koja, kao politička direktorica, vodi mrežu žena na rukovodećim položajima u ESVD-u potporu stručnom razvoju žena. Potrebno je pojačati rad usmjeren na unaprjeđenje spolne ravnoteže i uklanjanje prepreka napretku u karijeri.

Općenito, ESVD ima za cilj ostvariti politiku zapošljavanja koja nudi jednake mogućnosti i perspektivu za sve zaposlenike. Na temelju načela jednakog postupanja prema stalnim zaposlenicima i privremenim djelatnicima iz država članica, ESVD mora zadržati cilj od barem 1/3 osoblja u funkcijskoj skupini AD iz nacionalnih diplomatskih službi pri čemu mora zadržati barem 60% stalno zaposlenog osoblja. Sada kada je cilj od 1/3 moguće ostvariti, ESVD aktivno razmatra što bi to značilo za zapošljavanje privremenih djelatnika, za buduću politiku mobilnosti u odnosu na unutarnja premještanja osoblja unutar Službe te za mogućnosti unaprjeđenja privremenih zaposlenika i potrebu za oglašavanjem slobodnih radnih mjesta kako bi se popunila radna mjesta koja isprazni privremeno osoblje nakon povratka u nacionalnu službu na kraju mandata. ESVD smatra da je potrebno blisko surađivati s državama članicama kada se radi o odlukama koje utječu na pojedine nacionalne diplomate. Uspostavljeni postupci u savjetodavnom odboru za imenovanja (CCA) dobra su osnova za tu suradnju, u kombinaciji s transparentnošću prema državama članicama putem

COREPER-a.

Budući da se ESVD približava kraju prijelaznog razdoblja za zapošljavanje nacionalnih diplomata, bit će potrebno uspostaviti novu ravnotežu u politikama ljudskih potencijala te institucije. Posebno je važno dati jasne i predvidljive mogućnosti napredovanja stalnim zaposlenicima ESVD-a, unutar službe i promicanjem slobodnog protoka zaposlenika između ESVD-a i drugih institucija EU-a. Bit će jednako važno omogućiti zapošljavanje na početnička radna mjesta putem EPSO-vih natječaja čim se ostvari cilj od 1/3 kako bi se osigurala buduća generacija stalnih zaposlenika. Od 1. srpnja 2013., ESVD objavljivat će natječaje za slobodna radna mjesta izvan tradicionalnih izvora prema Ugovoru (ESVD; diplomatske službe država članica, Komisija i Tajništvo Vijeća) kako bi se uključile druge institucije EU-a, uključujući dužnosnike iz Europskog parlamenta.

Zaključak

Ovaj dokument predstavlja niz prijedloga i sugestija visoke predstavnice u vezi s organizacijom i funkcioniranjem Službe za vanjsko djelovanje na temelju relativno ograničenog razdoblja rada te službe od donošenja Odluke Vijeća o osnivanju službe i stupanja na snagu naknadnih izmjena u financijskoj uredbi i pravilniku o osoblju 1. siječnja 2011. U ovoj fazi pregled se namjerno usredotočuje na pitanja politike i moguća poboljšanja, da se pri tom ne govori o povezanim ustrojstvenim promjenama, izmjenama u pravnim tekstovima ili ostalim širim pitanjima koja se moraju razmotriti kao dio institucionalnih promjena u 2014.

Sažetak predloženih promjena

Kratkoročne preporuke

USTROJSTVO

1. Imenovati stalne predsjedatelje iz ESVD-a za radne skupine Vijeća u području vanjskih odnosa koje su ostale s rotirajućim predsjedništvom (savjetnici Relex-a, Radna skupina za razvoj, Radna skupina za Afriku, Karipsko područje i Pacifik (ACP), Radna skupina za EFTA-u, Radna skupina za terorizam (COTER), Radna skupina za međunarodno javno pravo (COJUR) i Atenski odbor. Preispitati broj zaposlenih koji se bave pitanjima vanjskih odnosa u Tajništvu Vijeća te prebacivanje nužnih resursa na ESVD. Stvoriti posebni radni odnos između Radne skupine za proširenje. (COELA) i ESVD-a.
2. Prenijeti odgovornosti predsjedništva na delegacije EU-a na čelu kojih se nalaze otpravnici poslova u Laosu, Gambiji, Kostarici, Novom Zelandu, Trinidadu i Tobagu i Solomonovim otocima);
3. Potvrditi koordinacijsku ulogu zamjenika glavnog tajnika za ZVSP i odjele za sigurnosnu politiku i sprječavanje kriza, uključujući njihove odnose s ostatkom ESVD-a.
4. Preispitati mandat i ulogu PPEU-ova u cilju njihove bolje integracije u strukture ESVD-a (sjedište i delegacije). Preispitati smjernice Vijeća o imenovanju, mandatu i financiranju PPEU-ova. .
5. Jačati tim ESVD-a za sankcije, uključujući premještanje odgovarajućih zaposlenika iz FPI-ja i dodatno upućeno osoblje iz država članica;
6. Jačati sposobnost ESVD-a za vanjske vidove ključnih politika EU-a (energetska sigurnost, okoliš, migracije, borba protiv terorizma, vanjska gospodarska pitanja);
7. Jačati sposobnost ESVD-a za planiranje politika u cilju rada na strateškim pitanjima i dokumentima.
8. Zajedno smjestiti Situacijsku sobu ESVD-a aktivnu 24 sata dnevno i novostvoren Centar Komisije za reakcije u hitnim slučajevima u cilju stvaranja jedinstvenog Centra EU-a za reakcije na krizne situacije, čime će se bolje iskoristiti sredstva EU-a.

FUNKCIONIRANJE

9. Visoka predstavnica, kao Potpredsjednica Komisije, trebala bi iznositi posebne prijedloge u području vanjske politike koji će se uključivati u godišnji plan rada Komisije;
10. ESVD bi trebao predstaviti srednjoročne strategije za određene regije ili tematska pitanja u skladu s utvrđenim prioritetima politike, o kojima će se raspravljati u Vijeću u skladu s dogovorenim rasporedom. Te bi strategije trebale poticati zajedničke rasprave između rasprava na različitim razinama unutar Vijeća (Europsko vijeće, sastanci ministara, PSC, radne skupine);
11. ESVD bi trebao dati svoj doprinos širem programu rada triju rotirajućih predsjedništava;
12. Redovni sastanci Skupine povjerenika Relex kojima predsjedava visoka predstavnica/potpredsjednica, uz potporu zajedničkog tajništva ESVD-a i Komisije. Potvrditi vodeću koordinacijsku ulogu visoke predstavnice/potpredsjednice, uz potporu službi ESVD-a odgovornih za određena zemljopisna ili tematska područja, za sva pitanja vanjske politike. .
13. Održati aktivan utjecaj ESVD-a na programiranje vanjske pomoći EU-a, unutar postojećeg pravnog okvira. Dodatni upućeni stručnjaci iz država članica trebali bi pojačati profil i učinak ESVD-a;

- 14.** Tražiti da sve upute delegacijama dolaze putem šefova delegacija uz primjerak odgovarajućoj službi ESVD-a nadležnoj za određeno zemljopisno područje.
- 15.** Promicati bolju koordinaciju između delegacija EU-a i veleposlanstava država članica u trećim zemljama, posebno putem veće uporabe zajedničkih izvješća i razmjene informacija. Osigurati provedbu sustava za razmjenu osjetljivih i povjerljivih podataka (između ostalog s nerezidentnim veleposlanicima EU-a).
- 16.** Uspostaviti prioritetni popis zajedničkih projekata za zajedničko smještanje i okupljanje pomoćnih službi delegacija EU-a i nacionalnih veleposlanstava (uz odgovarajuće dijeljenje troškova). Ispitati načine kako omogućiti zaštitu delegacija EU-a nacionalnim zaštitarskim službama na temelju povrata troškova
- 17.** Pojednostaviti administrativni proračun delegacija kako bi se osigurao jedinstven izvor financiranja (kombinacija sredstava iz proračuna ESVD-a i Komisije).
- 18.** Pojačati suradnju između ESVD-a i Komisije na koordinaciji upravljanja resursima u delegacijama (spajanje struktura EUDEL-a i COMDEL-a).
- 19.** Konsolidirati središnje točke u svim delegacijama EU-a radi pokrivanja ključnih područja politika (npr. ljudska prava). Dalje razvijati mrežu vojnih i civilnih stručnjaka za sigurnost u delegacijama. Nastaviti raspravu o mogućoj konzularnoj ulozi delegacija EU-a uz političku suglasnost i dodatna sredstva i stručnjake iz država članica.
- 20.** Razjasniti podjelu rada između ESVD-a i Komisije/Tajništva Vijeća sa odgovornostima za vanjske poslove kao bi se povećala učinkovitost i uklonio udvostručavanje. O svim nužnim premještanjima zaposlenika moguće je govoriti u okviru postupka za donošenje proračuna za 2014.
- 21.** Preispitati sporazume o razini usluge s Komisijom i Tajništvom Vijeća te raspodjelu sredstava za rješavanje poznatih problematičnih područja (npr. uporaba soba za sastanke u Vijeću za konferencije i politički dijalog, prijenos sigurnih komunikacijskih sustava, resursi za sigurnost u trećim zemljama).
- 22.** Preispitati prioritete i nastojati pojednostaviti formalni politički dijalog na razini ministara i viših dužnosnika. Sastanke bi trebalo organizirati na temelju tema razgovora.

OSOBLJE

- 23.** Politike u području ljudskih potencijala kojima će se održati ravnoteža između stalnih zaposlenika i privremenih djelatnika u odnosu na cilj od 1/3 za nacionalne diplomate i najmanje 60% za službenike (na temelju načela jednakog postupanja, jednakih mogućnosti napretka za sve). Objava slobodnih radnih mjesta u skladu s tri izvora iz Ugovora prilagođena potrebama u smislu fluktuacije postojećih privremenih djelatnika.
- 24.** Posebna politika o statusu i upravljanju privremenim djelatnicima iz država članica kojom će se pokriti pitanja trajanja/obnove ugovora, mogućnost mobilnosti i politike rotacije za radna mjesta u ESVD-u, stupnjevi, unaprjeđenja i ponovna klasifikacija te ponovna integracija u nacionalna ministarstva vanjskih poslova.
- 25.** Napori u cilju rješavanja preostalih pitanja zemljopisne ravnoteže kako bi se ostvarila značajna zastupljenost državljana svih država članica.
- 26.** Dodatne mjere za promicanje ravnoteže spolova.

Srednjoročne preporuke

USTROJSTVO

1. Reorganizacija upravljanja i postupaka za operacije ZSOP-a (pojednostavljenje funkcija planiranja za civilne i vojne misije, smanjiti broj posrednih koraka pri savjetovanju s radnim skupinama Vijeća; pojednostavljeni postupci nabava i financijski postupci). Rasprava Europskog vijeća o sigurnosti i obrani u prosincu trebala bi obuhvatiti i strukturalna pitanja (tj. integraciju struktura ZSOP-a unutar ESVD-a, liniju odgovornosti, potpore misijama).
2. Osnovati centar za zajedničke službe koji će pružati logističku potporu u nabavi i administrativnu potporu misijama ZVOP-a i EUSR-a;
3. Razjasniti sustav političkih zamjenika visoke predstavnice (unutar struktura ESVD-a i kroz jasniju odgovornost za visoku predstavnicu/potpredsjednicu u odnosu na druge povjerenike). Sklopiti službene sporazume za postojeće slučajeve kada ministri stranih poslova, članovi Komisije i viši dužnosnici ESVD-a mogu zamjenjivati visoku predstavnicu/potpredsjednicu (uključujući službena prava zastupanja u EP-u, Vijeću i na sastancima Komisije).
4. Prilikom budućih dodjela portfelja Komisije, jačati ulogu visoke predstavnice/potpredsjednice u odlučivanju Komisije o programima vanjske pomoći kako bi se osigurala usklađenost s prioritetima vanjske politike EU-a i razjasnila glavna odgovornost visoke predstavnice/potpredsjednice za odnose sa zapadnim Balkanom i zemljama obuhvaćenima susjedskom politikom.
5. Pojednostaviti rukovodeću strukturu ESVD-a, posebno sastav upravnog odbora i podjelu poslova između glavnih direktora i direktora. Spojiti radna mjesta Izvršnog glavnog tajnika i glavnog izvršnog dužnosnika u jedno mjesto glavnog tajnika te smanjiti broj glavnih direktora.

FUNKCIONIRANJE

NJE

6. Kao dio predstojeće institucionalne tranzicije, revidirati Izjavu visoke predstavnice/potpredsjednice o političkoj odgovornosti (npr. navesti tko može predstavljati visoku predstavnicu/potpredsjednicu u raspravama u Europskom parlamentu; intenzivirati utjecaj EP-a na planiranje politika, pristup povjerljivim podacima, uključujući političko izvješćivanje iz delegacija EU-a, potpora posjetima EP-a trećim zemljama);
7. Izmijeniti Financijsku uredbu radi rješavanja problema dvostrukih financijskih krugova u delegacijama.
8. Preispitati uloge računovođe Komisije i Službe za unutarnju reviziju u odnosu na financijsko upravljanje ESVD-om.
9. Riješiti pitanja preostale nadležnosti kako bi se osiguralo da ESVD i delegacije predstavljaju jedinstveni kanal za pitanja vanjskih odnosa EU-a, između ostalog u područjima miješane nadležnosti i multilateralnim forumima, uključujući sustav UN-a, OSCE-a itd.

Prilog 1.

DIPLOMATI DRŽAVA ČLANICA KAO DIO ADMINISTRATIVNIH OSOBLJA, UZIMAJUĆI U OBZIR NAJAVLJENA ZAPOŠLJAVANJA ZA ROTACIJU U 2013.							AST OSOB LJE OD 20. LIPNJA	UGOVORNI AGENTI OD 20. LIPNJA 2013.
Države	Diplomati država članica	%	AD službenici	%	Ukupno	%		
Austrija	11	1,2 %	17	1,8 %	28	3,0 %	11	7
Belgija	16	1,7 %	49	5,2 %	65	7,0 %	166	85
Bugarska	10	1,1 %	3	0,3 %	13	1,4 %	5	5
Cipar	1	0,1 %	3	0,3 %	4	0,4 %	2	0
Češka Republika	12	1,3 %	11	1,2 %	23	2,5 %	13	2
Danska	10	1,1 %	17	1,8 %	27	2,9 %	16	1
Estonija	7	0,7 %	5	0,5 %	12	1,3 %	10	0
Finska	7	0,7 %	13	1,4 %	20	2,1 %	17	4
Francuska	39	4,2 %	83	8,9 %	122	13,0 %	51	68
Njemačka	22	2,4 %	69	7,4 %	91	9,7 %	42	19
Grčka	9	1,0 %	26	2,8 %	35	3,7 %	28	3
Mađarska	11	1,2 %	10	1,1 %	21	2,2 %	10	2
Irska	7	0,7 %	15	1,6 %	22	2,4 %	14	3
Italija	15	1,6 %	84	9,0 %	99	10,6 %	53	39
Latvija	7	0,7 %	4	0,4 %	11	1,2 %	3	1
Litva	4	0,4 %	5	0,5 %	9	1,0 %	5	2
Luksemburg	0	0,0 %	2	0,2 %	2	0,2 %	0	0
Malta	6	0,6 %	2	0,2 %	8	0,9 %	4	0
Nizozemska	10	1,1 %	21	2,2 %	31	3,3 %	25	2
Poljska	10	1,1 %	27	2,9 %	37	4,0 %	24	4
Portugal	9	1,0 %	20	2,1 %	29	3,1 %	29	12
Rumunjska	14	1,5 %	4	0,4 %	18	1,9 %	16	12
Slovačka	4	0,4 %	3	0,3 %	7	0,7 %	4	3
Slovenija	9	1,0 %	2	0,2 %	11	1,2 %	10	0
Španjolska	22	2,4 %	61	6,5 %	83	8,9 %	44	36
Švedska	11	1,2 %	25	2,7 %	36	3,9 %	28	1
Ujedinjena Kraljevina	25	2,7 %	46	4,9 %	71	7,6 %	29	9
Ukupno	308	32,9 %	627	67,1 %	935	100,0 %	659	320



web-
mjesto

Facebook

Twitter

Europa u svijetu